

szürke sze-
érés, mi-
t az olyan
an a férfi-
Ferencnek
nem isme-
onságos lel-
most már
tel, amivel

ntenzivebb
ar leköte-
m, amikor
lunk.

hogy föl-
közölte ve-
ell őríteni
jön vala-
tegeket a
fogja az
pedig, vi-
y Budán

ni és nem
ani — fe-
csinálják
egészséges
mivel a te
kihozni.
rt aligha

tán meg-
sének a

szá vakul-
nekem bi-
de legin-
m mun-
l majd ir-
lenyoma-
hot, hogy

egy szót
szmeden
még vak
szólóval?
előadást
n, eriggy
odd azt a
emlékszel,
arra em-
nos füst
elvezted-
a történet
post nem

k a link-
klappol-
an bár-
ról el-

lyem-
onyák

hetetlenek

Lei 400

„ 350

„ 310

„ 170

szá — az
gy gyűjtés

adónak

Dr. Ramaseter Róbert
Budapest
I. Diszter 2. lte. 8.

X. évfolyam ♦ 161. szám
1929 Julius 19 Péntek
* 5689 év Tamuz 11 *

Ára 5 lej

UJ KELET

ZSIDÓ POLITIKAINAPILAP

Kolozsváron hirdetések a

Rudolf Mosse S. A.
Str. Reg. Maria No. 38. Tel. 4-13

és a
LLOYD EXPRESS
Str. Gela No. 20. Telefon 14-55
hirdetési irodák vesznek fel

Az Európai Egyesült- Államok

gondolata végre gyakorlati államférfiu koncepciójában is tárgyaló asztalhoz került. Lehet, sőt több mint bizonyos, hogy egyes diplomata-babák majd megkísérlik a módját, hogyan vetélik el ezt az egészséges eszmeccsemőt. Sőt azoknak is igazuk lehet, kik azt susogják, hogy az új USE-tervezet nem egyéb egy újfajta diplomáciai revolúciónál, amellyel a hadiadósságai miatt szorult Franciaország Amerikát szeretné megpuhítani.

A mindent tagadók és mindent jobban tudók profécziáinak azonban ezáltal még az esetben is megbocsáthatjuk pesszimista szkepszisüket, az Európai Egyesült Államok megvalósítása nem keselkedhet már mégsem a teóriák ködös világában, ha már arra is jó, hogy olyan hatalmas és reális tényezők között, mint Amerika és Franciaország, adtuként, sőt ultima ratióként szerepelhet.

Az ördögöt nem jó a falra festeni, mert megjelenik. Ezt a mumust, az Európai Egyesült Államok „mumusát” — csak festegessék a diplomácia szemlélőző hüvészei mentél többet a tárgyaló termek falára, — legalább annál hamarabb megjelenik.

Komolyan szólva az USE-koncepció kilépett a teóriák világából és a gyakorlati megvalósulás síkján mozog, fejlődik — érnek. Minden politika, közgazdaság, technikai haladás, társadalmi fejlődés, az élet minden megnyilvánulása az USE asznejét táplálja, izmosítja. Holnap vagy holnapután? Egy vagy tíz év múlva? Ma még kiszámíthatatlan; de érezzük, hogy meglepőbb az lenne, ha később jönne, mint hamarabb...

Nem lehet kikerülni — ha Európa nem akar lemondani az életéről Európai Egyesült Államok — vagy behódolás Amerika előtt. Ha nem lesz USE, akkor USA lesz az egész világ!

Ez nem üres profécziáskodás. Ez a számok logikája. Ime néhány adat a kérelmetlen logikájú számokból:

A nagy konjunktúra Amerikában tovább tart. A legutóbbi statisztikai kimutatások szerint 430 vezető amerikai vállalat 1928-ban millió dollárban kifejezve 471.6, 1929-ben pedig már 31 százalékos emelkedéssel 617.8 millió dollárt profitált.

Persze, ez ugyanilyen arányban az európai ipari termelést veti vissza.

Közudomású az is, hogy újabban Hoover elnök erősen dumptálja a mezőgazdaságot is, amivel közvetve az ipari konjunktúra megszűlését is biztosítja, mert növeli a farmerek vásárló képességét. Az európai agrár-államok viszont már tapasztalták ezidén ennek a súlyos gazdasági következményeit is, az európai gabonapiacokon.

Rengeteg tókétköt le ez a közgazdasági művelet, — de Amerika ma nem hűbá viseli a „világ bankára” címet.

1929 év első öt hónapjában 133 millió dollárral növekedett az USA aránykészsége! Emellett az ipari körök további vonamulást sürgetnek, ami Európa ipari exportját a minimumra csökkentené egyrészt, másrészt még inkább arra kényszeríti majd a gazdaságilag sújtott Európát, hogy kellő arányú hiányában adósságai törlesztésére még több aranyat utaljon át Amerikának.

A magasabbra emelkedő amerikai vánfalak, a dumptingoló amerikai gabona, a hiányzó európai aranyak — gyors tempóban érlelik Európa kényszerű védekezését, ami végső fokon nem lehet más, mint a ma 32 felé is tagolt európai kontinens gazdasági tömörülése.

Legpregnansabban a mezőgazdasági gépek világiaci forgalmi statisztikája fejezi ki azt a gazdasági inferioritást, amelybe Európa a világháború után került az Egyesült Államokkal szemben.

1927-ben mezőgazdasági gépekben a világpiacon vásároltak 17.291.000 angol font értékben. Ebből Európára esett 5.047.000 fontnyi értékű, vagyis körülbelül 27 százalék. Ellenben az USA 41%, Kanada 19.5, együttesen 60.5 százalékkal szerepelnek!

Ezen két arányszám pusztá szembe-

állítás is lesújtó ítélet már Európa gazdaságpolitikai, ipari, mezőgazdasági és pénzügyi helyzetének, közgazdasági legyengülésének.

No és a háborus adósságok okozta terhek? Ezek aztán betetőzik, illetve végkép kiszolgáltatták Európát az USA-nak. Az ujonnan létesült Joung-tervezet értelmében csak maga Németország 1933.8 millió márkát köteles fizetni évente és harminchat éven keresztül, illetve a régebbi Dawes-tervezet értelmében igénybevevett kölcsön törlesztésével együtt évi 2050 millió márkát.

Amint pedig már értesültünk hasonló szigorral kívánja Amerika Franciaországtól is behajtani a háborus adósságokat.

Egész Európa ami aranyat, illetve aranyértéket termel, az évről-évre özönlik USA trezorjaiba.

A franciák nem vesznek részt a Mezőgazdasági Hitelintézet megalakításában

(Cluj-Kolozsvár, július 18. Az Uj Kelet tud.) Teljesen megbízható pénzügyi körökből származó értesülésünk szerint Potárcá és Lugojanu államtitkárok párisi utja teljesen eredménytelenül végződött: a francia pénzügy nem hajlandó a Mezőgazdasági Hitelintézet támogatásában résztvenni, így a mezőgazdasági hitelek folyósításánál is saját erőforrására lesz utalva Románia. Mint-hogy pedig az aratás már megkezdődött és a termés finanszírozása nem tűrhet halasztást, a kormány kénytelen a Banca Nationala és a szövetségi bankok révén legalább minimális anyagi támogatást nyújtani a gazdáknak, hogy a termést értékesíthessék.

Két súlyos következmény járul az ország gazdasági és pénzügyi életére a francia tőke tartózkodásából. Az egyik

hogy az ország rendelkezésére álló pénzügyi eszközök elégtelensége folytán a mezőgazdaság számára folyósított hitelek elkerülhetetlenül a pénz újabb drágulásához, azaz a kamatlábemelkedéséhez fognak vezetni. A másik pedig, hogy ugyancsak az eszközök elégtelensége folytán a termés finanszírozása nem lesz mindenütt keresztülvihető.

Gazdasági körökben egyébként is egyre növekvő aggodalommal tekintenek a fenyegető őszi pénzügyi krízis elé. Miután az új vámtarifa a behozatali illetékek redukálását ígérte be, az ipar és a kereskedelem az utóbbi hetekben teljesen beszűkítette a külföldi rendeléseket. Annál erőteljesebben fog azonban az import az új vámtarifa életbeléptetése

Hogy ennek meglesznek az elkerülhetetlen gazdasági visszahatásai Amerikára is — az előrelátható. Ezért forszirozza az amerikai kapitalizmus a mind magasabb és magasabb védővámokat. Amde védővámokkal csak legfeljebb kitolni lehet, de nem végleg kiküszöbölni a gazdasági krízis következményeit. Ez a krízis azonban Amerikát még csak fenyegeti. Európának ellenben máris a nyakába szakadt.

Európa — ha nem akar teljesen Amerika gyarmatává süllyedni — mai széttagoltságából csak a gazdasági egységben kereshet és találhat megfelelő erőt, hogy gazdasági függetlenséget s azzal az európai kultúrát is megőrizhesse Számára elkerülhetetlen a dilemma.

Lehet viruló USE — vagy USA gyarmata kell, hogy legyen! Harmadik lehetőség kibuvója nincs!

Hova lett tulajdonképen az ország pénze?

Bratianu Vintila azt állítja, hogy a 17 milliárdos deficittel szemben 18 milliárd felesleget produkált

A deficit megvan, a feleslegnek nyoma sincs

(Bucuresti-Bukarest, július 17. Az Uj Kelet tud.) Nemcsak politikai körökben de az egész közvéleményben mély benyomást keltettek azok a leleplezések, amelyeket Maniu miniszterelnök a közigazgatási reform során elmondott beszédében tett a liberálisok katasztrófális pénzügyi hagyatékáról. Maniu rámutatott arra, hogy az államháztartás, a CFR és a különböző minisztériumok és közintézmények deficitje az államnak a Banca Nacionalával szemben fennálló 4 milliárd lejes tartozásával együtt 18 és félmilliárd lejre rug. Ez az összeg is úgy kerekedett ki, hogy az államnak a jegybankkal szemben fennálló adósságai a stabilizáció következtében 11 milliárdról 4 milliárd lejre csökkentek.

A miniszterelnök kijelentései után ért hető érdeklődéssel várt az ország Bratianu Vintila, az ország háború utáni pénzügyi életének tényleges diktátora mit fog válaszolni az ellene emelt

rendkívül súlyos vádakra. Bratianu Vintila nem vett részt a kamara vezetés ülésén, anél is inkább, mert még be sem tette oda a lábát, mióta a nemzeti parasztpárt kormányon van. Az ülés után Duca elutazott a mihaies-tii birtokán nyaraló Bratianu Vintilához, akinek tudomására hozta a történeteket. Bratianu Vintila sietett a Vioturul utján reflektálni az ellene emelt vádakra s a liberális hivatalos legujabb számában a következő lamentábilis védekezést próbálja meg:

„Ma csak annyit kívánunk megjegyezni, hogy ha még el is fogadjuk Maniunak azt az állítását, hogy a liberális kormányok 17 milliárd lejes deicitet eredményeztek, — az ezidő alatt kimutatott 18 milliárd lej fölösleg a deficitet teljesen lefedezte és még marad 1 milliárd lej plusz!”

A helyzet ezzel szemben az, hogy ama

bizonyos 18 milliárd feleslegről, amelyről Bratianu Vintila beszélt, senki semmit nem tud és annak nyoma sincs az állam könyvvezetésében. Maniu mindennek előtt is nem 17, hanem 18 és félmilliárd lej deficitről beszélt. Ennélfogva nincs egymilliárd lej plusz, de van egy félmilliárd lej mínusz. Másodsorban — ha csakugyan volt 18 milliárd lej fölösleg és annak nincs nyoma az állam könyveiben, ez azt jelenti, hogy az állam nem 18, de 36 milliárd lejjel károsodott Bratianu Vintila pénzügyi kormányzása következtében. A számtás egyszerű: 18 milliárd lej fölösleget nyomtalanul eltüntetett a liberális kormány, ellenben 18 milliárd lej deficitet átengedett a Maniu-kormánynak. Éppen ideje, hogy az ország megtudja végül az igazat, mi is történt tulajdonképen az adófizetők pénzével és ha történt valami, úgy vonják felelősségre a bűnösöket.

Az erdélyi ortodox szervezet reorganizálását követeli a szatmári konferencia

Sorsdöntő határozatokhozott az erdélyi ortodoxia konferenciája

(Satumare-Szatmár, júl. 18. Az Uj Kelet tud.) Inpozans körök között folyt le kedden délután az erdélyi ortodox zsidó hitközségek országos konferenciája Szatmáron, a hitközség székházában.

A konferencián, amely első a maga nemében az erdélyi ortodoxia történetében, Erdély minden számottevő hitközsége képviseltette magát delegátusai által, számos hitközség pedig, amelyek a nagy távolság vagy egyéb technikai okok miatt nem képviselheték magukat, leveleiben vagy táviratban, jelentette be csatlakozását a konferencia határozataihoz.

A delegátusok

A delegátusok részére fenntartott helyeken ott láttuk Nagyváradról Mittelmann Jakab hitk. elnököt, Freund Lajos és Meisner Márkus elöljárósági tagokat és Kirsch Henrik főjegyzőt. A kolozsvári hitközséget Pollák Sándor alelnök képviselte. A máramaroszegei nagy ortodox hitközség Szabó Mihály elnököt, Práger Chaim elöljárósági tagot és Fränkel Salamon főjegyzőt küldötte ki. Aradot Haber Gyula titkár, Temesvári József városi Margitai Ignac elöljárósági tag, Temesvár-gyárváros Schönbrunn Adolf alelnök képviselte. A nagybányai hitközség részéről Hirsch Jakab elnök, Nagysomkútról Lázár Lajos elnök, Weisz Sámuel alelnök, továbbá dr. Blumenfeld Dezső, Kohn Antal és Smilovics Mendel elöljárósági tagok jelentek meg. Bethlenből Rosenberg S. Léb hitk. elnök jött el. Bánffyváradot Klein Jakab hitk. elnök, Balásfalvát Nádler Benjámin elnök, a felsővisói nagy hitközséget Kain Adolf és Jakobovits Oszias, a marosludasi hitközséget Meisner Manó, a zilahi Porjesz L. elnök, a szücsváraljai Judovits József elnök, a Nussbächer Mór képviselőtestületi tag, Zsibót Wohiberg Izidor hitk. elnök, Avastelsőfalut Lébi Náthán, Avasujfalut Herskovits Jakab elnökök képviselték.

A szatmári hitközség részéről jelen voltak: Guth Sándor, Reiter Béla, Mandelbaum Ede, Frankl Mihály, Grosz Dávid, Fleischmann Adolf, Feldmann József, Májor József, Spiegel Dávid, Dr. Borgida József, Ruserberg Sámuel, Glück Herman és dr. Stern Mór.

Kimentették javolmaradásukat és táviratilag csatlakozásukat jelentették be a többi között a marosvásárhelyi, nagy-szebeni, brassói, gyulafehérvári, borsai hitközségek.

Az elnöki megnyitó

A konferenciát pontban három órakor Guth Sándor nyitotta meg, a szatmári hitközség elnöke, üdvözlővén a megjelent delegátusokat és felkérte Reiter Béla és Mandelbaum Ede kor-elnököket, hogy vegyék át a konferencia vezetését az elnökség megválasztásáig.

Reiter Béla, a szatmári hitközség szemora, korát meghazudoló lelki hévvel buzdította a delegátusokat, hogy a konferencia problémáinak megoldására odaadással törekedjenek.

Mandelbaum Ede igen szellemes bibliai idézetekkel fűszerezett beszédében hangsúlyozta, hogy bár a konferencia Szatmárra bivatott össze, az itt lezajlott események a konferencia tárgyilagosságát nem érintik.

A konferencia elnöksége

Ezután meg lett választva a konferencia elnöksége Mittelmann Jakab és Hirsch Jakab személyében.

Az elnökség dr. Stern Mór kéri fel a jegyzőkönyv vezetésére

Mittelmann Jakab elnöki megnyitójában vázolja az erdélyi ortodoxia szervezetének történelmi kialakulását az im-

périumváltozás óta. Ismerteti, hogy a jogfolytonosság alapján Erdélyben érvényben maradt az 1871. évi magyarországi ortodox szervezeti szabályzat. Az 1920-ban egybehívott országos nagygyűlés, amelyen résztvettek az erdélyi hitközségek által kiküldött delegátusok a régi szabályzat alapján kidolgozott egy új alapszabály-tervezetet, amely azonban nem nyert kormányhatósági jóváhagyást. Később a központi iroda egy másik szabályzatot dolgozott ki, amely több lényeges pontban eltért az első tervezettől és ehhez a miniszteri jóváhagyást 1927 elején megszerezte. Kifogásolja, hogy az új alapszabályok az illetékes hitközségi szervezetek mellől sézével jöttek létre és ezen körülménynek tulajdonítja, hogy a mai vezetőség nem bír azzal a sulyal és autoritással, amely őt megilletné és amely a hitközségek vezetéséhez megkívánatik. Leszögezi, hogy a mai szervek működése illegális, tekintettel arra, hogy az alapszabályok jóváhagyása után új választásokat kellett volna megejtenni.

A beszercei iroda mulasztásai

Hirsch Jakab elnöki megnyitójában rá mutat arra, hogy tekintettel a régen esedékessé vált választásokra a mai konferenciát tulajdonképpen a beszercei iroda lett volna köteles összehívni és a hitközségekben az ortodoxia ügyei iránti érdeklődést ébren tartani. Miután azonban ezt elmulasztotta, a hitközségek kénytelenek a kezdeményező lépéseket megtenni. Kifejti, hogy a hitközségek képviselői és központi szervek mai formájukban nem felelhetnek meg hivatásuknak és ezért azoknak feltétlen reorganizálására van szükség. Rámutat továbbá arra, hogy belső erők és külső ellenségek az ortodoxia szétbom-

lásására törekednek és a meglevő szervezeti alapszabályzat e törekvéseknek tág teret biztosít. E konferencia feladatát tehát sulyos problémák megoldása képezi.

Vita az ortodoxia szervezetéről

A delegátusok igazoltatása után dr. Pollák Sándor ismertette az előterjesztet tanácskozási alapon kidolgozott határozati javaslatot.

A felolvasott határozati javaslat egyes pontjai felett megindult a részletes vita, amelyben az elnökökön kívül résztvettek Schönbrunn Adolf, Kirsch Henrik, Rosenberg S. Léb, Meisner Manó, dr. Borgida József, Klein Jakab, dr. Blumenfeld Dezső, Frankl Mihály, Meisner Márkus, Freund Lajos, dr. Pollák Sándor, Reiter Béla, Willinger Adolf, Grosz Dávid, Mandelbaum Ede. A vita során egyes szónokok rámutattak azon körülményre, hogy sohasem volt szokásban az, hogy az országos szervezet elnöke egy személyben aktív rabbi is legyen, sőt a magyarországi ortodox szervezet első elnöke Lipschitz, szántói rabbi is szükségesnek látta, hogy leköszönjön rabbi állásáról, mielőtt az elnöki székét elfoglalta volna. Ennek kapcsán egyes korábbi delegátusok felelevenítették azt a jelenetet, amikor Ullmann Salamon beszercei főrabbi az évekkal ezelőtt tartott országos nagygyűléseken ismételt megígérte, hogy választani fog a szervezeti elnökség vagy főrabbi állása között, miután az akkori nagygyűlésen résztvevő rabbitársai is azon a véleményen voltak, hogy ez a két állás összehelyezhető.

Órákig tartó tartalmas vita után a konferencia meghozta a következő határozatot:

A konferencia határozatai

A konferencia megállapítja, hogy az 1927 március 18-án kormányhatóságilag jóváhagyott szervezeti szabályzat a vezetőségnek választás utján való kiküldését írja elő. Tekintettel arra, hogy a vezetéssel ezidő szerint megbízott központi iroda e választások előkészítését elmulasztotta, a konferencia felkéri a beszercei központi irodát, hogy 60 nap alatt hívja össze az országos nagygyűlést a

választások megejtésére

Ugyancsak megállapítja a konferencia, hogy a központi vezetőség működése nem felel meg a követelményeknek, mely körülmény az alapszabályok legsürgősebb módosítását teszi szükségessé. Ezért a konferencia felhívja a hitközségeket, hogy a legközelebbi országos nagygyűlésre kiküldendő delegátusukat oly utasítással jassák el, hogy ezek magukévá tegyék a

Egy kém szenzációs vallomása, amelyből megtudjuk hogyan születik a kém?

(Berlin). A v. M. repülőszázados a háboruban esett. Özvegye most találta meg hadinaplóját, amelynek egyik izgalmas részletében azt írja le a repülőszázados, hogyan lett kém.

1914. májusában négyheti szabadságot kapott a repülőtiszt és Párisba utazott. A „Hotel Sainte Marie”-ban már előzőleg telefonon szobát bérelt. Amikor megérkezett, a szobapincér előzékenyen tájékoztatta Páris látványairól. Elmondta többek között milyen érdekes látványosság a repülőtér Issy-les-Moulineauxban.

— Megkérdeztem a pincértől — mondja a napló — vajon meg lehet-e nézni a repülőgépeket. A pincér azt válaszolta, hogy ez tilos, de nevére hozzátette, hogy azt ami tilos, Franciaországban nem kell szöszörint venni. Másnap reggel aztán szürke utazóruhában, piros Baedekeremmel a hónom alatt kimentem a repülőtérre. Fényképező gépem szíjjon a vállamon lógott. A repülőtér bejáratánál láttam a felírást: „Szigorúan tilos a bemenet”. Nem is tudom miért, a talmába ejtettem a gondolat, hogy mégis kijátsszom az örököt, bemegyek és megnézem, mit lehet ott látni. Beszédbe elegyedtem

az örökkel. Világiáró amerikainak néztek, törve beszéltem a francia nyelvet és azt mondtam nekik, hogy itt a Baedekerben az van: minden héten egyszer meg lehet nézni a repülést a terepen. Megkínáltam az őrmestert cigarettával, de az nem gyújtott rá, mert itt nem szabad cigarettázni, de azért zsebettem vagy tíz darab cigarettát. Hallottam, hogy az őrmester, aki azt hitte, hogy alig értek franciául, szólt a társának: „Eresszük be ezt a boldog amerikait, aztán majd elvesszük tőle a maradék cigarettáját”. Csakugyan be is engedtek, sőt a kérdésemre az egyik meg is mondta, hogy a hangárokat festett nyilak mit jelentenek. Közölte velem, hogy az egyik hangárban vannak azok a modern szerkezetű bombák, amelyeket francia hadirepülőgépek dobálnak a háború esetén.

Nyugodtan sorra jártam a hangárokat. De furcsa nyugalom volt ez, a szívem úgy dobogott, hogy majd kiugrott a mellemből. Az egyik hangárban táblákat, skaccekét, feljegyzéseket láttam és mindenekelőtt egy nevet: Rocheur. Egy szempillantás alatt átvillant agyamon, mit mondott nekem a parancsnokom a miniszteriumban közvetlen azelőtt, hogy

Kénsav, sósav, salétromsav, accumulatorsav
minden erősségben, vagontételben és ballonokban, gyári lerakatokban, legelőszobákban kapható:
Ullmann József és Fia
vegyiáru import Oradea. — Telefon: 6-77.

következő alapszabálymódosítás kérését:

a) a központi iroda elnöke (alelnöke) aktív rabbi nem lehet és működésének időtartama hat év;

b) a központi iroda székhelye csakis Erdély valamelyik fővárosán lehet metropolisa lehet;

c) a delegátusok számának meghatározásánál helyesebb arányszám alapítandó meg a delegátust kiküldő hitközség tagjainak számára való tekintettel;

d) az új kullusztervny keretén belül kifejezésre juttatandó azon elv, hogy az erdélyi ortodoxia egysége megóvassék és az erők szétforgácsolása meggátolassék;

e) az egyes szervek határozatképességét megállapító rendelkezések oda módosítandók, hogy a rabbi és a világi tagok közötti arányszám alapján megválasztandó akarat — a világi tagok meg nem jelenése folytán — ne szenvedjen sérelmet;

f) az 1871 évi szabályzat 14-ik szakaszának utolsó két mondata töröltesék.

Az f) pont tárgyalásánál, amely a választott bíróság előtti eljárásban egyenlő jogot van hivatva biztosítani a választott bíróság világi tagjainak a rabbi-tagokkal szemben. Mittelmann elnök kénytelen volt a szót megvonni Schönbrunn Adolf és Meisner Manó delegátusoktól, akik egyébként is az egész vita alatt komolytalan felszólalásokkal igyekeztek zavarni a konferencia nyugodt menetét.

Ezután a konferencia megválasztott egy végrehajtó-bizottságot, amely az országos gyűlés összehívásáig permanenciában marad és amelynek elnöke Hirsch Jakab, tagjai a nagyvárad, kolozsvári, bethleni, szatmári, temesvár-józsefvárosi hitközségek benevezendő delegátusai, titkára pedig dr. Stern Mór.

A felette nívós konferenciát az esti órákban Guth Sándor szatmári hitközségi elnök zárta be, aki köszönetet mondott a megjelent delegátusoknak kifejtett munkájukért.

szabadságra utaztam. A franciáknak már ideális bombavető készülékeik vannak. Egészen új találmány ez. Le Rocheurnak hívják ezt a veszedelmes fegyvert, aki ezeket a bombavető készülékeket konstruálta. Egy nyomásra kiesik a repülőgépből a bomba és célba talál. Ha ennek a francia találmánynak a hirtokába jutnánk, óriási dolog volna...

A lélegzetem elszorult, amint ott álltam a hangárban és néztem ezt a nevet: Rocheur. Ott volt velem szemben az egyik ilyen bombavető készülék és mellette a pontos tervrajza. Egy perc alatt megértettem, miről van szó, de gyorsan le kellett volna rajzolni mindent. Kinéztem a hangár ajtaján: sehol egy lelket sem láttam. És most elővettem noteszemet és stenografáltam, rajzoltam olyan gyorsan, ahogy csak lehetett. Úgy éreztem magam, mintha Monte Christo volnék If váranak katakombáiban, a menekülés percei előtt. Most előkaptam fényképező gépemet és egymás után gyorsan nyolc felvételt készítettem és ezután még mindig szorongva elindultam a kijárat felé. Az ör szaladt. Átnyújtottam neki valamennyi cigarettát és néhány perc múlva ismét ott álltam a párisi utcán a forgatagban. Szédültem. Egész éjszaka nem aludtam és ez a szörnyű megálgzó szó koválygott a fejemben: kém. Hát kém lettem, anélkül, hogy akartam volna, a véletlen pusztán szeszélyből, akaratom ellenére.

A Kamara négy nap alatt letárgyalta a közigazgatási reformot

A Zsidó Parlamenti Klub megszavazta a közigazgatási törvényjavaslatot,

de hangsúlyozza, hogy a kormány ugyanakkor akarja betereszteni a kultusztörvény módosítását, amely nem respektálja a zsidó hitélet autonómiáját. Dr. Fischer József olvasta fel a Zsidó Parlamenti Klub nyilatkozatát

Egy többségi képviselő botrányt rendezett, mert nem engedték szóhoz jutni

(Bucuresti-Bukarest, július 18. Az Uj Kelet tud.) A képviselőház délutáni ülésének első szónoka dr. Fischer József volt, aki a Zsidó Parlamenti Klub álláspontját fejtette ki a közigazgatási reformmal szemben. Mirto belügyi államtitkár kérésére Fischer József dr. elállt attól, hogy hosszabb beszédet tartson, de fentartotta magának a jogot, hogy a törvény szakaszonkénti vitájánál kiterjedjen mindazokra a paragrafusokra, amelyek a zsidó lakosság érdekeit érintik.

Kétféle autonómia

A nyilatkozatban, amelyet Fischer József dr. felolvasott, a Zsidó Parlamenti Klub leszögezi, hogy az országban szűkebb volt egy olyan közigazgatási törvényre, amelynek alapját a tényleges autonómia képezi. Eppen ezért a Zsidó Parlamenti Klub fájdalommal és elkeseredéssel kénytelen konstatálni, hogy midőn a közigazgatási törvény az autonómia elvét akarja a román állam berendezkedésében megvalósítani — ugyanakkor a kormány a parlament elé terjeszti a kultusztörvény módosításáról szóló javaslatot, amely a leg súlyosabban sérti a zsidó hitélet autonómiáját és csak arra jó, hogy részint a zsidóság és az állam között teremtse a konfliktust, más rész pedig magán a zsidóságban belül is egyenlenségekre adjon alkalmat. (Mozgás, zaj és közbeiktatások a többségi képviselők oldalán.)

Fischer József dr.: Csak csodálkozási munkát adhatunk kifejezést afelől, hogy mikor a közigazgatási reform az autonómia kiépítésével a közakarát szabad megnyilvánulását akarja lehetővé tenni, ugyanakkor a kormány olyan kultusztörvényt akar megszavaztatni, amely lelki oktrojt gyakorol a zsidóságra. Ezeknek előrebocsátása után engedjék meg nekem, hogy a zsidó nép nevében kijelentsem, hogy az ország zsidósága politikai színezetre való tekintet nélkül azonosította és azonosítja magát a nagy állami kérdésekben a domináns nemzet törekvéseivel. A zsidóság őszinte óhaja az, hogy békés harmonia és együttműködés jöjjön létre az országban együtt lakó népek között és reméli, hogy az antiszemizmus, amely tulajdonképpen távol áll a román néplelektől, nem fogja ezt a békés együttműködést megzavarni. A mi óhajunk az, hogy ez a harmonia minél jobban elmélyítődjék. (Percekig tartó taps a többségi képviselők oldalán.)

A zsidóság megszavazta a javaslatot

A romániai zsidóság arra törekszik, hogy segítse az új modern adminisztráció megteremtéséhez, mert a haladó szellemű közigazgatás előfeltétele a közszabadságok és a demokratikus

eszmé szabad fejlődésének. Ebből a megfontolásból kiindulva, a Zsidó Parlamenti Klub azon a nézetben van, hogy a jelenlegi közigazgatási törvényjavaslat megadja a lehetőséget a lakosság összes rétegeinek a szabad fejlődésre és biztosítja a lehetőséget, hogy az ország lakossága saját maga által választott vezetői útján gondoskodjék érdekei minél hatékonyabb védelméről. Ez a törvényjavaslat a békés együttműködésnek és a demokráciának hasznára lehet, egyben pedig a többi itt lakó népekkel együtt a zsidó érdekek megvédésének biztosítója is. Eppen ezért a Zsidó Parlamenti Klub megszavazta a közigazgatási törvényjavaslatot, remélve, hogy annak alkalmazásánál az egyenlőség, igazságosság és törvényesség elvei fognak érvényesülni és ez a jövőben ki fogja zárni kiesingyes pártpolitikai szempontok és a

kisebbségekkel szemben kétszínű politika érvényesülését.

Egy elmaradt beszéd

A Zsidó Parlamenti Klub deklarációját a többség általános tetszéssel fogadta és dr. Fischer Józsefet lelkesen megtapsolták. Utána Pop-Csicsó elnök Andrei professornak a törvényjavaslat előadójának adja meg a szót. Mielőtt Andrei professzor megkezdhetné záróbeszédének elmondását, Vagaunescu többségi képviselő kér szót a házszabályokhoz és indignált hangon jelenti ki, hogy nem tűrheti el, hogy őt egyszerűen önhatalmúlag töröljék a szónokok sorából. Szólásra jelentkezett, igen fontos mondanivalóval vannak és követeli, hogy adjanak neki alkalmat álláspontjának kifejtésére. Mirto belügyi államtitkár próbálta a kínos incidenst elintézni. Kéri Vagaunescut, hogy a javaslat szakaszonkénti vitájánál fejtsse ki álláspontját és rámutat arra, hogy 48 feliratkozott szónok közül csak 24-en beszélhettek.

Vagaunescu indignálódva elhagyja az üléstermet és a folyosón tovább folytatja hangos tiltakozását az ellen, hogy nem engedték szóhoz jutni. Végül is Costachescu közoktatásiügyi miniszternek sikerült Vagaunescut lecsillapítani.

Az előadó záróbeszéde

Andrei professzor előadó tartotta meg ezután záróbeszédét, amelyben mindegyikről is rámutatott arra, hogy a liberális párt a reformjavaslat bírálata és megvitatása helyett a kormány általános politikáját kritizálva kivonult a parlamentből, hogy a kormánynak nehézségeket szerezzen. Annál komikusabb ez a kivonulás, mert a liberálisok voltak azok, akik a decentralizáció megvalósításának szükségességét hangoztatták és most ugyanők vádolják meg nemzetellenes törekvésekkel azt a reformot, amely először, akarja Romániában a közigazgatási decentralizáció komoly alkalmazását. Az előadó kritizálja a magyar és német pártok magatartását, majd elismerését fejezi ki a Zsidó Parlamenti Klubnak, amely át tudta érteni azt, hogy a kormány által a parlament elé terjesztett reform civilizált közigazgatás megteremtését, az ország közéletének normalizálását és az itt lakó népek békés együttélését akarja biztosítani.

A javaslat általános vitája ezzel véget ért.

Még februárban kezdték meg „A fehér sas fasciója” szervezését

Egy angol lap szenzációs cikke a komikumba fulladt komplott-kísérletről

(Bucuresti-Bukarest, július 18. Az Uj Kelet tud.) A Stoica-féle fascista-puccs ügyében még mindig nem fejeződött be a vizsgálat. Eddig összesen mintegy 40 személyt tartóztattak le, akiknek legna gyobb része azonban csak másodrendű szerepet játszott a komikumba fulladt komplottban.

Az ügyvel kapcsolatban a Manchester Guardian című angol napilap, amely jelentékeny szerepet visz az angol közvélemény irányításában, hosszabb cikket közöl. Megállapítja, hogy a jugoszláv katonai diktatura bevezetése után Romániában is akadtak olyan egyének, akik azt hitték, hogy ebben az országban is megismételhető az, ami a szomszédos Jugoszláviában megtörténhetett. Még ez év februárjában a letartóztatottaknál magasabbrangú katonatisztek folytattak megbeszéléseket, amelyeknek célja a Maniu-kormány és demokrácia rezsim megbuktatása és fascista diktatura létesítése volt. „A fehér sas fasciója” e. Ezeknek azonban be kellett látniuk, hogy a kormány a tömegek bizalmát bírja, és

hogy minden kísérlet a csufos bukás sorsára jutna. A kormány egyébként ha marosan tudomást szerzett a készülődésekről és megkezdte a lakosságnak a Voinic-csoportokba való megszervezését, hogy adott alkalmat a megfelelő módon reagálhasson.

Az, ami most kipattant, csak kései és torz epilógus volt februári készülődéseknek, mondja az angol lap, amely azaz végzi cikkét, hogy Maniu számít-hat az angol közvélemény szimpátiájára.

A Kamara megszavazta az új adókat is

Popovici pénzügyminiszter szerint egyedül Bratianu Vintila bűnös a 18 milliárdos deficit előidézésében. Vannak tisztviselők, akik 100.000 lej havi fizetést huznak

(Bucuresti-Bukarest, július 18. Az Uj Kelet tud.) A kamara ma délelőtti ülésén megkezdte a költségvetés redukciójáról szóló törvényjavaslat vitáját. Sebastian Radovici többségi szerint megjelentek a költségvetés csökkentésére is eszközölhetők, mint azt a javaslat előírja. Kéri a köztisztviselők számának redukálását, új tisztviselői státus kidolgozását és a CFR szigorú ellenőrzését.

Popovici Mihály pénzügyminiszter emelkedik ezután szólásra. A pénzügyminiszter rámutat arra, hogy a pénzügyi nehézségeket a jelenlegi kormány uralomralépésekor találta. A kormány redkivüli munkát fejt ki a költségvetés stabilizálása érdekében, még sem sikerült eddig az egyensúlybentartás. Az előző kormányok alatti deficit rendkívül súlyos. Bratianu Vintila nem csinált semmit a költségvetések egyensúlyozására. Az egyetlen egyensúlyozott büdzsé 1922-ben volt, de ez Titulescutól származott. Senki sem gondolt a múlt adósságainak likvidálására.

A kiadások nagyobbak voltak a bevételeknél. Fizetniük kell az előző évek deficitjeit, mert 1922-től 1928-ig csak deficités éveink voltak. 17 milliárd adósságot örököltünk a múlttal, amelyből sikerült jelentékeny részt egyensúlyoznunk. Bratianu Vintila a bűnös, hogy idejében nem tette meg a szükséges intézkedéseket. A jelenlegi kormány minden erőfeszítést megtesz a konszolidáció érdekében, biztosítani kívánja a stabilizációt. A mezőgazdasági helyzet jó és garantálja, hogy ősszel a normális helyzet ismét helyrpáll. Majd akkor látni fogjuk, kit kell felelősségre vonnunk az itt talált helyzetért.

A kölcsönt a Banca Nationala általános használatra fel, megadva a banknak a lehetőséget, hogy rendeltetésének megfelelő bankjegy- és leszámlítási politikát folytathasson. Reméli, hogy idővel redukálni lehet majd a leszámlítási kamatlábat. Az adók befolyának ugyan, de a költségvetés egyensúlyának biztosítására más intézkedéseket is tettünk. Találtunk oly tisztviselőket, akik több mint 100.000 lej havi fizetést kaptak. Ezek

nek a fizetéseit csökkentettük, de nem dobhattuk az uccára ezekben a súlyos időkben a tisztviselők ezreit. Az év végéig csökkenteni fogjuk a tisztviselők számát, megszüntetve a színekurákat és elbocsátva a volt kormányok védenőit. A deficit fedezése új kölcsön útján lehetetlen, nem marad más hátra, mint az adók emelése. Ez feltétlenül szükséges a lej stabilizálásához.

A kamara ezután rendre megszavazta a pénzügyminiszter adóemelési javaslatait.

— Moszkvában érkeztek az amerikai ipari szakértők. Berlinből jelentik: Moszkvai jelentés szerint az amerikai ipar tanulmányi bizottságának 87 főnyi csoportja ma megérkezett az orosz fővárosba, ahol a vendégeket a nyugat-oroszországi kereskedelmi kamarák előnöksége hivatalos fogadtatásban részesítette. Az amerikaiak négy hétiig maradnak Oroszországban s ez idő alatt meg látogatják Leningradot, Charkowot, továbbá a Kaukázus és a Volga vidékét.

Zsidó ifjúsági könyvek:

- Oszkár bácsi zsidó meséi — 30 lej
- Sas hén: Kol-nidre — — — 30
- Bar-Kochba (Elbeszélések, versek, szindarabok gyűjteménye — — — — — 60

Kaphatók az Uj Kelet könyvosztályában. (A pénz előzetes beklüldése esetén portómentes szállítás.)

Lemondott a kolozsvári ortodox zsidó hitközség elnöke

Adler Sámuel elnök nyilatkozik lemondása előzményeiről

(Cluj-Kolozsvár, július 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kolozsvári zsidó hitközség vezetésében megint válság ütött ki. Szerdán este az előjáróság a képviselőtestületet tanácskozára hívta össze, hogy a hitközség ziláltsági anyagi viszonyairól tájékoztassa és ismeresse a szanálásra vonatkozó javaslatát. A képviselőtestület tagjai közül 34-en jelentek meg. Adler Sámuel elnök ismertette a hitközség válságos anyagi helyzetét és rámutatott arra a körülményre, hogy a költségvetésnek 2 millió deficitje van, amit minden körülmények között egyensúlyba kell hozni.

— Ezt az egyensúlyt — nygomond Adler elnök — pillanatnyilag nem lehetne másal megteremteni, mint azzal, hogy gabella-díjakat a hitközség felvételére. A terv szerint a marháhus gabelláját a kilonkénti 10 lejről fel lehetne emelni 12-re, a csirke vágatási díját darabonként 5 lejről 6-ra, a tyúkot 6 lejről 10-re. A többi gabella-díjak a régiék maradvánai. Ezek az új illetékek nem olyan horribilisek, hogy különösen megterheljék a hitközség tagjait. Nagyváradon is körülbelül ilyen a gabella-küls. Emellett fel kellene emelni az adót is. Ma Kolozsváron a legmagasabb évi adó, amit a leggazdagabbak is fizetnek, évi 12.000 lej. Ezt a maximumot fel kellene emelni 18.000 lejre és ennek arányában emelkednének a többi adóegységek. Ez sem jelentene különös megterhelést, hiszen a kicsiny Tordán is magasabb adókat fizetnek, mint Kolozsvárt. Az elnök azonban bejelentette, hogy a hitközség szanálásának ilyen módjával teljesen egyetért az előjáróság minden tagja.

Mégis, különösen a képviselőtestületnek iparos tagjai elleneztek a hitközségi tagoknak ilyenszerű megterhelését, mire az elnök szavazásra tette fel a kérdést. A 34 képviselőtestületi tag közül 17-en a javaslat mellett, 17-en pedig ellene szavaztak.

Az elnök erre kijelenté, hogy lemond és ideiglenesen, az új elnök megválasztásáig amelyet 10—12 nap múlva fognak megtartani, továbbra is vezetni fogja az ügyeket.

Adler Sámuel elnök a lemondás után munkatársunk előtt nyilatkozva, így adta elő a hitközségi válság előzményeit:

— Amikor átvettem a hitközség veze-

tését, nyíltan megmondtam, hogy szanálni akarom a község gazdasági ügyeit. A gabella emelésével évi egymilliót akarok behozni, a kultuszadó

Varsóban megnyitott a kisebbségi sorsban élő külföldi lengyelek konferenciája

Az orosz-lengyelek nem jelenhettek meg

(Varsó, július 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) Július 14-én Varsóban érdekes konferencia nyílt meg. A lengyel kormány néhány hónappal ezelőtt ugyanis a külföldön élő lengyel kisebbségek kezdeményezésére határozta el magát ennek a konferenciának a megtartására. A tanácskozáson husz ország lengyel nemzetiségének delegáltjai jelentek meg, hogy itt, a lengyel állam területén vitassák meg közös kisebbségi problémáikat. Legerősebben Németország lengyelei képviselték magukat, kik egy huszonegy tagú delegációval jelentek meg.

Oroszország is beígérte a maga küldöttségét, de a szovjetkormány csak bolsevik érdesei lengyelek számára akart utlevelet adni. Viszont a lengyel kormány

emelésével félmilliót és az adminisztratív költségek csökkentésével szintén félmilliót. Ilyen módon úgy véltem, hogy öt év alatt rendezni fogjuk azt a körülbelül 9 milliónyi adósságot is, ami a hitközséget terheli. Ezen egy olyan testület, mint a hitközség, kell, hogy egyszer gyökeresen intézze el anyagi ügyeit, mert más feladatai is vannak, nemcsak a folytonos pénzzavarok rendezése. Az előjáróság karótve szanáló bizottsággal, már most felbeszítette a közepest a visszaállításának tervét és

INGYEN
küld **LEPAGE** a legmodernebb világ-trófalom vezéralakjaitól szóló illusztrált füzetet. — Kérje még ma.

168.000 lejre jegyzések is történtek az új iskolára. Nekünk feleldünk kell az igazán, csak üdvözölni lehet az a vezetőséget, amely más jévedelmi források segítségével oldotta meg a hitközség állandó pénzkriszist.

nem adott beutazási engedélyt a bolsevik lengyeleknek. Így tehát a konferencián épen a legkompaktabb tömegekben élő külföldi lengyelég maradt képviselői nélkül.

A lengyel ellenzéki sajtó kihangsúlyozza, hogy az egyes országok ellenzéki egyoldaluan, a lengyel kormány intenciói szerint vannak összeállítva és főleg olyanok jöttek el, akik közel állanak a lengyel kormány külpolitikájához és kisebbségi koncepciójához.

A konferencia megnyitó ülésére megjelent az államelnök és számos miniszter. Az ülést a szenátus marsallja Slavick ezredes nyitotta meg, rámutatván annak a szükségére, hogy a lengyel nép

kulturális egységének mindenütt fenn kell maradnia, ahol a lengyel nép él. Ez egy olyan történeti kötelesség, amelyet minden körülmények között szem előtt kell tartani minden jó lengyel hazafinak. Lengyelországot nem a fegyverek ereje hódította vissza, hanem az az eleven érzés, amely eltöltött minden külföldön élő lengyelt hazája iránt azokban az időkben, amikor a lengyel nép fölött három nemzet uralkodott. A nagy bátarsal fogadott beszéd után jelentések hangzóttak el a lengyel kivándorlási problémáról és a külföldi kisebbségi politikáról. Az eddigi határozatok között szerepel egy állandó hivatalnak a felállítása, amely a külföldi lengyel kisebbségi közéletet ügyeit lesz hivatva képviselni.

Mozivászónra viszik az ötven nap óta égő morenii szondát

Conrad Veidt, Fütterer és Maria Albani Ploestibe érkeztek az égő szonda pazar éjjeli világításban történő felvételek elkészítésére

(Bucaresti-Bukarest, július 18. Az Uj Kelet tud.) A morenii szonda-kereken 50 napja ég. Ötven napja annak, hogy Moreni környékén az éjjelt nappallá varázsolják a szonda mélyéből előtörő lángok. A gáz szakadatlan erupcióját a mélyből előtörő gázok kísérteties dübörgése kíséri, amely szakadatlan izgalomban és félelemben tartja a környék sok ezer lakóját. Hiábavalónak bizonyult minden próbálkozás az égő szondák elfojtására, hiába furtak milliók költséggel alagutakat, hogy a szondát megközelíthessék és ily módon férközzenek hozzá a tűz fészkehez. A morenii szonda szüntelenül ég tovább és a tűz okozta kár ma már meghaladja a 300 millió lejt. Szakértői becslés szerint 40—50 vagon olaj ég el a szonda mélyében és minden nap újabb 1 millió lej kárt jelent a tulajdonosoknak.

Jégesapok az égő szonda falán

A szonda égésével kapcsolatosan néhány rendkívül érdekes tüneményt figyelték meg. Bár az égő szonda olyan hőséget áraszt maga körül, amely 200 méternyi távolságra érezhető, mégis a szonda falára, sőt közvetlenül a szájára vastag jégréteg rakodott le. A jégréteget attól a ponttól, ahol már égnek a gázok, alig három méter választja el és a jég enne kellenére is fennmarad és közvetlenül a szonda szájja mellett a kiömlő és nem égő gázok által teremtett léghuzam következtében valóságos téli hideg van. Szakértők nem akartak hinni szemeknek, midőn a hatalmas jégréteget látták, az egyik szondamunkás egészen a szonda szájáig merészkedett és letört annak faláról egy hatalmas jégdarabot.

Az Andronescu testvérek most próbálják egy saját találmányu speciális szerkezet segítségével a tüzet elfojtani. Az apparátus három ezer kilogram súlyú és erre a célra hozott emelődaruk segítségével fogják az égő szonda felé elhelyezni.

A külföldi reklám

Az égő szondának már a kül-

földön is híre kerekedett. Angliából igen sok szakember érkezett Morenibe az égő szonda megtekintésére, sőt Németországból egy egész kirándulótársaság járt az elmúlt héten Moreniben. Egy nagy berlini filmgyár pedig elhatározta, hogy filmet készít, amelyben az égő szondának predomináns szerepet juttat. Tegnap már Ploestibe érkeztek Maria Albani, Conrad Veidt és Fütterer filmművészek, az elkészítendő film főszereplői, akik valamennyien elragadtatással nyilatkoztak a Prahova-völgye szépségeiről és kijelentették, hogy az égő szonda környéke páratlanul alkalmas hely egy nagyszabású film elkészítésére. A felvételeket éjjel, az égő szonda kísértetiesen szép, vakító fénye mellett fogják elkészíteni.

Nem Fellner, hanem egy töltőtollkereskedő követte el a lainzi gyilkosságot

Fellnert, aki alibit igazolt, az olasz hatóságok szabadlábra helyezték, Bauert Berlinben letartóztatták

Bécs, július 18. Abbáziai jelentés szerint a hatóságok Fellnert, akinek sikerült alibit bizonyítani, ma szabadlábra helyezték. A nyomozás a lainzi gyilkosság ügyében egyébként tovább folyik s részben más irányba terelődött. A bécsi rendőrség rádióáviratot intézett a berlini birodalmi német bünyügyi hatóságokhoz, hogy a jelenleg Berlinben tartózkodó Bauer Gusztáv kereskedőt, aki arany töltőtollak elhelyezésével foglalkozik, tartóztassák le, mert alapos a gyanu ellene, hogy a lainzi gyilkosságot ő követte el. Trieszti tanuk azt vallották ugyanis, hogy Schaeffner Kitty Triesztből történt elutazása előtt ugyanabban a szállodában lakott Bauerrel s egy izben róla azt a kijelentést tette: Ez az ember már sok pénzembe került. Az abbáziai rendőrség valószínűnek tartja, hogy Bauer tudott egyedül az asszony Bécsbe érkezéséről s így ő a valószínű tettes.

Bauerrel beigazolást nyert, hogy Schaeffner Kitty Bécsbe érkezése után, a gyilkosságot megelőző napon nála a lakásán is megfordult. Bauer Gusztáv jólismert alakja volt a bécsi kártyakluboknak, ahol mint szerencsés nyerőt állandóan „kozák” néven becézték s halatlan kártyaszerencsésjéről legendás hírek keringtek. Megállapítást nyert az is, hogy Schaeffner Kitty Fellnerrel kötött

házassága előtt hosszabb ideig együtt élt Bauerrel s az utóbbi években, amikor a kártyaszerencse elfordulóban volt tőle, több ízben vette igénybe az áldozat anyagi segítségét.

Bécs, július 18. A rendőrség ma egész éjjelen át házkutatást tartott a lainzi gyilkossággal gyanúsított Bauer Gusztáv lakásán.

Wahl dr. udvari tanácsos ma Berlinbe utazott, ahol kihallgatja a gyilkossággal gyanúsítottat, akit tagadása ellenére Berlinben továbbiakig őrizetbe tartják.

Tizenötmillió lej értékű gyémántot raboltak el Londonban. Londonból jelentik: Jacques Neumann antwerpeni gyémántkereskedőt a londoni gyémánt-tőzsdén egy fiatalember megtámadta és kirabolta. A fiatalember cigarettájával a szájában, Neumann élé lépett s tüzet kért. Amint azonban a gyémántkereskedő zsebebe nyúlt, hogy gyufáját elővegye az ismeretlen ütést mért a fejére és zsebéből kihúzta a borítékot, amelyben 15.000 font sterling értékű gyémánt volt Neumann súlyos fejsérülést szenvedett a kórházba kellett szállítani.

Hirdessen az Uj Keletben

10 könyv 100 lejért.
Az UJ KELET könyvsztyálynak olcsó könyvsorozata.

- Knut Hamsun: Őszi csillagok (Regény). 104 lap.
- Révész Béla: Orkán. (Elbeszélések). 108 lap.
- Forró Pál: Királyi szeretők. (Elbeszélések). 90 lap.
- Dr. Pfeifer Zsigmond: Hipnozis és szugesztio. 88 lap.
- Perfal: Bűnhődés. (Reg.) 160 lap.
- E. Mitchell: Összeesküvők. (Regény). 172 lap.
- Könyv Ady Endréről. 136 lap.
- A kösársaság Pompadourja. (Híres bűnesetek) 80 lap.
- Hedenstgerma A.: Jönsson ur emlékei. (Regény). 88 lap.
- Nagy Imre: Zsidó viccek és anekdoták gyűjteménye.

A tíz könyv ára 100 lej és megrendelhető az UJ KELET könyvsztyályában. (Utánvéttel 12 lej portóköltés.)

Péntek
IRO
Scha
Schalo
rését írja
Aron Le
yorkba,
Munká
vezető le
Gyermek
nevelő fő
révébe m
ember ju
hetné N
hogy im
Az...ele
lentette a
Ritogatás
lomi ülés
egy első
hazautazi
nagyobb
nek". An
vázatlan
Chaim L
mentek a
ott is ha
kal jött
beli körs
áljai, má
bár csak
lyén és u
san eltűn
Ez Scha
fogalata.
amerikai
fölvázolás
kiadválal
Félix S
dalom egy
tánsa. Pa
jobb ismer
császár sz
Kaisers)
ménye.
írások köz
és „Herr
egyik nove
embereket
maskodni
örömök fö
lag kiadás
„A Lo
(Káro
m
58 s
7 millé
1
1
1
1
3
6
6
2
12
17
60
360
5375
Egy ké
ból áll
Bu
a sorsjeg
a Kársé
vezetősé
mozgó ár
a sorsjeg
a megye
(Prefectu
goknál
A huz
lezz

IRÓK ÉS IRÁSOK

Schalom Asch: Lederers Rückkehr

Schalom Asch Chaim Lederer megtérését írja meg ebben a könyvében. Chaim Aron Lengyelországból vándorolt New Yorkba, ahol kitanulta a zugvarrást.

Munkából műhelyfőnök és munkavezető lett, majd egy nagy cég főnöke. Gyermekait teljesen amerikai szellemben nevelte föl, meggazdagodik és az öregség révébe már mint gazdaságilag független ember jut és az aggkor nyugalmát élvezhetné Nyugalomba is vonul feleségével, hogy immár „élvezhesse az életet.”

Az „élet” az ő régebbi tervei szerint jelentette a színházat, az elegáns lokálok látogatását, a fürdőhelyeket, egy tempelomi ülést a frigszekrény közelében, egy elsőosztályú fülkét a gőzösön, amin hazautazik Aron Lengyelországra. Legnagyobb értelme persze az volt az „életnek”. Am a világtörténelem egy egészen váratlan fordulattal bizony beleszólt Chaim Lederer öregségébe is. Fiai kimentek az európai harctérre, egyikük ott is hagyta az életet, a másik idegcsökkel jött vissza. Ő maga testi és kedélybeli kórságba esett, már nincsenek ideái, már csak egy kívánsága van, hogy bár csak megint ott ülhetne munkahelyén és újra kezethetné az életet. És lassan eltűnik az élet színteréről.

Ez Schalom Asch legújabb regényének foglalatja. Ami a mese mögött van, az az amerikai zsidó élet találó színekkel való felfázolása. A könyv németül a Löwit kiadóvállalatnál jelent meg Bécsben.

Felix Salten a császár szerelmese

Felix Salten az osztrák elbeszélő-irodalom egyik kimagasló zsidó reprezentánsa. Palaszináról írott könyve a legjobb ismertetője a mai Szentföldnek. „A császár szerelmese” (Die Geliebte des Kaisers) című könyve novellák gyűjteménye. Legerősebbek e rövid lelegzetű írások közül a „Der Hund von Florenz” és „Herr Wenzel auf Rehberg”. Mind-egyik novella közös vonása, hogy olyan embereket mutat be, akik mindig diadalmaszkodni tudtak lelkiségükkel a talmi örömeik fölött. A könyv a Zsolnay-Verlag kiadása.

„A Loteria Sinistraților”

(Károsultak sorsjátéka) második húzása.

58 5 nyereménnyel, összesen 7 millió lei értékben espedig:

1	nyeremény	1 millió lei
1	„	500.000 „
1	„	400.000 „
1	„	300.000 „
3	„	200.000 „
6	„	100.000 „
6	„	50.000 „
2	„	40.000 „
12	„	20.000 „
17	„	10.000 „
60	„	5.000 „
360	„	1.000 „
5375	„	400 „

Egy két a 25 leies darab-
ból álló sorsjegy ára 50 lei

Bukarestben

a sorsjegyek kaphatók a bankokban, a Káresélyező Bizottság központi vezetőségénél Str. Bateria 22 és a mozgó árusoknál.

Vidéken

a sorsjegyek kaphatók a bankokban, a megyei káresélyező bizottságoknál (Prefectura) és községi albizottságoknál (Primaria).

A húzás november 1-én lesz Bukarestben.

Egy angol fizikus kilőtt egy holdrakétát a világűrbe, de a rakéta visszaesett a földre

Nem sikerült a worcesteri egyetem professzorának 17 évi munkája

New York, július 18. A Massachusetts-állambeli Worcester egyetemének fizika tanára tizenhét éven át dolgozott egy gázkeveréken, amely arra volt hivatva, hogy sorozatosan egymásra következő robbanásaival nagy sebességet adjon egy holdba irányított rakétának. A professzor elkészítette a rakétát is és tegnap az egyetem negyvenméteres magasságú tornyából kilőtte a holdrakétát. A tanár terve, hogy a rakétát a világűrbe kijuttassa, nem sikerült. A gázkeverék egyszerre explodált mintegy ezer láb magasságban s a rakétát szétvetette, úgy

hogy annak darabjai hatalmas detonáció közepette részben égő állapotban visszajutottak a földre. A nagy magasságban bekövetkezett explozió olyan hatalmas erejű volt, hogy az egyetem környékének összes ablakai betörttek. A városban a detonáció hallatára pánik támadt s rendőrség és tűzoltóság szállt ki a helyszínre nagy apparátussal, de a kísérlet szerencsére tüzet nem okozott. A mentéshez kivonult rendőrség és tűzoltóság senki mást nem talált az egyetem közelében, csak a professzort és asszisztensnőjét, akiknek szintén nem történt

semmi bajuk.

A professzor kihallgatásakor elmondta a hatósági közegeknek, hogy megfelelő biztonsági rendszabályokat fogantatosított a rakéta kilövésékor. A környéken nem is tartózkodott senki s így a nem sikerült kísérlet emberek ópségében nem tett kárt. Kijelentette, a professzor, hogy rakétáját, melyet kilenc láb hosszúra és huszonnyolc hüvelyk átmérőjűre készített, ujrakészíti s a közeljövőben óvatosabban adagolt gázkeverékekkel ismét a levegőbe lövi.

Oroszországnak való kémkedés gyanuja miatt letartóztatták a párisi L'Humanite igazgatóját

Óriási méretű kommunista kémszervezetet lepleztek le Franciaországban. Rengeteg letartóztatást fogantatosítottak a hatóságok

Páris, július 18. — A fővárosban és a vidéken többhelyütt kommunista agitáció és propagandának jöttek nyomára, a mely különösen antimilitarista jelleggel a hadseregben és haditengerészetben a legénység körében fejtejt ki nagyobb arányú tevékenységet, arra ösztönözve a legénységet, hogy az engedelmességét tagadják meg.

A nyomozó hatóságok megállapították azt is, hogy a „L'Humanité” szerkesztőségéből irányították az akciókat és a megartott házkutatás még azzal a szenzációs leleplezéssel is szolgált, hogy a lefoglalt iratok alapján megállapítást nyert, hogy a szerkesztőség egyúttal

kémközpont is volt, amely rendszeresen tudatja a szovjetet a franciaországi katonai érdekű eseményekről.

A Le Matin szerint, amely ezt a hírt közli a kommunista mozgolódás összefüggésben áll az orosz kommunisták iniciatívájára beindított készülődésekkel abban az irányban, hogy augusztus elsején az összes polgári államokban véres tünteléseket és zavargásokat inscenáljanak s megküszöveljék a politikai hatalom birtokba vételét.

Páris, július 18. — A kommunista újsalmak ügyében a hatóságok kiterjesztették a vizsgálatot s ma éjjel a kommu-

nista párt több vezető tagjánál házkutatást tartottak. A házkutatások incidens nélkül simán folytak le. A kommunisták nem tanúsítottak ellenállást.

A fővároshoz közleleso Raincyben két kommunistát letartóztattak, mert röpiratokot osztottak a katonasághoz behívott tartalékosok között azzal a céllal, hogy tagadják meg az engedelmességet a behívási paranccsal szemben.

A fővárosban egyébként ötzetbe vették a L'Humanité igazgatóját és a kommunista Avantgarde szerkesztőjét.

A Le Petit Parisien közlése szerint további letartóztatások várhatóak.

Rendkívül kaotikus a helyzet az orosz-kinai határon

Az első véres összecsapások hírére nem erősítik meg

Oroszország megszakította a diplomáciai összeköttetést Kínával, de a nankingi kormány még mindig reméli, hogy a háború elkerülhető lesz. Délkinában kommunista lázadások törtek ki Oroszország gázháborúra készült fel

Berlin, július 18. A Tass távirati iroda közlése szerint a szovjetkormány megküldötte válaszejgyezékét Kína kormányához a tegnap érkezett válasza. Az orosz jegyzék kijelenti, hogy a kínai válasz tartalmát nem tartja kielégítőnek, hangját pedig álszenteskedőnek kénytelen minősíteni. A szovjet kénytelen a ki nem elégitő válasz miatt megfelelő rendszabályokhoz fordulni, melyek a következők:

1. Visszahívja Kína területén tartózkodó követeit, konzuljait és kereskedelmi ügyvivőit.

2. Visszarendeli Kínából azokat a vasutasokat is, akiket a vasut lefoglalása után a kínai hatóságok meghagyottak szolgálati helyükön.

3. A transzszibériai vonalon megszakítja a vasuti összeköttetést Mandzsúria felé.

4. Felhívja az orosz területen levő kínai követeket, konzulokat és kereskedelmi ügyvivőket Oroszország elhagyására.

Oroszország még leszögezni kívánja azt, hogy fentartja magának azokat a jogokat, amelyek az 1924-ben Mukdenben és Pekingben kötött szerződések alapján megilletik.

Megszakadt a transzszibériai közlekedés

London, július 18. A Reutter távirati iroda tudósítójának jelentése szerint a

bizonytalan helyzet miatt számos utas lemondott arról, hogy a mostani körülmények között a transzszibériai vonalon utazzék Európába. Állandó volt az aggodalom, hogy a forgalmat beszüntetik. Ez az aggodalom nem is volt alaptalan, mert charbini jelentés szerint Blagoveszenszke és Charbin között a kínaiak beszüntették a forgalmat s ezzel a transzszibériai összeköttetésben szakadás állott be.

A mindkét oldalon fogantatosított nagy arányú csapatösszevonások ellenére a nankingi kormány részéről ma is kijelentettek, hogy az a meggyőződésük, hogy a szovjet nem nyul végső eszközökhöz.

Kommunista forrongások Délkinában

A nankingi kormány egyébként belső zavarok eliminálásával is el van foglalva. A birodalom déli részében több tartományban kommunista zavargások törtek ki s néhány várost a Moszkvából irányított kommunisták tényleg hatalmukba is kerítették. Indokina északi határán a rend teljesen felbomlott. Rabló és fosztogató bandák dúlják a városokat és községeket és halállal fenyegetik azokat, kik szembe akarnak szállani a most alakult délkeleti szovjetekkel, noha a forradalmárok — mint Hanoiból jelentik — minden közöse-

get megtagadnak ezekkel a bandákkal. A helyzet teljesen kaotikus és úgy eszakon, mint délen igen súlyos.

Oroszország gázháborúra készül

London, július 18. Az Associated Press charbini tudósítója közli, hogy a felvonulóban levő kínai hadsereg jóval nagyobb számu, mint a vörösök kelet-szibériai hadereje, de azt tartják, hogy az oroszok sokkal jobban vannak felszerelve, mint a kínai csapatok. Mongóliában egyelőre lovasság vonul fel és ezzel egy időben számos felderítő repülőgéppel érkezett a mandzsúriai határvidékre. Az oroszok utba indítottak vegyszeti hadianyagaikat is, ami azt jelenti, hogy a háboru kitérése után azonnal számolni kell esetleges gázháborúval. Ez a lehetőség annál könnyebben fennáll, mert Oroszország nem jelentette be csatlakozását a gázháboru kiküszöbölésére irányuló genfi jegyzőkönyvhöz.

— Adolphe Menjou nem kapott szerződést Hollywoodban és Európába jön. Newyorkból jelentik: Adolphe Menjou, az ismert filmszínész, a jövő szíznora nem jutott szerződéshez a kaliforniai filmvárosban és ezért elhatározta, hogy európai filmgyáraknál próbál szerződést. Menjou vasárnap Newyorkban hajóra szállt és legelőször Londonba utazik, ahol az ottani filmgyárakkal fog szerződési tárgyalásokat folytatni.

SZÍNHÁZ—MŰVÉSZET

Tizezer filmszínész éhezik Hollywoodban

A hollywoodi filmstatiszták becsapták az újságírókat, hogy nyomorukra figyelmessé tegyék őket

(Hollywood). A hollywoodi filmstatiszták nemrégiben eredeti módon terelték rá a sajtó figyelmét szociális helyzetükre. A külföldi újságírók tiszteletére bankettet rendeztek és a vendégekkel elhívték, hogy az ünnepség rendezői prominens filmszínészek. A bankett után különböző filminagyságok: Chaplin, Fairbanks Keaton, Lillian Gish, Mary Pickford s Gloria Swanson maszkjában akadémiát rendeztek, amely a becsapott újságírók óriási tetszésével zárkozott.

Csak a reklámség világosította fel az újságírókat a turpisságról. A statiszták azonban illy módon bebizonyították, hogy van tehetségük, teljes sikerrel tudják utánozni a sztárokat, tehát magasabb iizetést érdemelnek, mint azt, amelyet kapnak és amelyből alig tudják az életüket tetetni.

Minden statisztá azért van Hollywoodban, mert a siker útján akar gazdagsághoz, dicsőséghoz jutni. Ez a hit, ez a remény tartja bennük az életet és szenvedtet el velük a rengeteg nélkülözést és a szinte elképzelhetetlen nyomort.

Hollywoodban tízezer éheznek

Ezt maga Dave Allen igazgató, a General Gasting Office vezetője is beismeri. Ebbe az intézetbe mindenki beiratkozhat, aki mint filmstatisztá akar működni. Elég, ha beküldi a fényképét, a fotográfia hátlapján néhány adatot közöl életkorára, testúlyára, nagyságára, szem- és hajszínére vonatkozólag és megírja, hogy mihez ért még. Az autózéshoz, az uszázshoz, a boxoláshoz, vagy egyébhez-e. A Gasting Office minden igazgatóval közli ezeket az adatokat, kik azután kiválaszthatják a megfelelő statisztákat, amennyiben nem várakoznának már elegendő az igazgató előszobájában. Ugyan hányan jutnak az év folyamán kenyérhez azok közül, akik a Gasting Office listájába be vannak vezetve? Tavaly körülbelül 15.000 statisztá volt bejelentve, köztük 10.000 nő. Közülük ezernek az egész éven keresztül hetenként átlag két napon keresztül volt foglalkozása, ketten heti öt napra vitték fel, a többi 15.000-nek azonban hetenként csak egyszer, vagy egyáltalán nem volt alkalmazása.

1927-ben sem volt kedvezőbb a helyzet. Akkor 14.000 statisztá volt bejelentve és ezek közül 785-nek volt munkája. A többiek az egész éven keresztül foglalkozás nélkül lódogáltak. És mi a fizetés? A kisebb műtermekben napi 3-5 dollár, a nagyobbakban 5-10 dollár.

Ebből a szerény jövedelemből kell a statisztáknak élniük. Körülbelül négyezren vannak közöttük, akik a Gasting Office évkönyvének adatai szerint hazulról vannak ellátva, a többiek a legnagyobb nyomorban élnek.

A hollywoodi éhezők azonban nem járnak rongyokban. Amikor a műterembe sietnek, reggelit még nem ettek, de a körmeik már manikűrözve vannak, ebédelni sem ebédelnek, mert kevéske pénzüket ruzsba és ajkpirosítóba fektetik.

Vacsora helyett pudert vásárolnak. Sokan csak minden második, vagy harmadik nap esznek és gyakran előfordul, hogy a statiszták az éhségtől eszméletlenül esnek össze az utcán, vagy a műteremben. Mások, akik bátrabbak, kölcsönökből élnek. Henrynek, a Hollywood Boulevard legismertebb vendéglőének több kiló ebédszámlája van, amelyeket sohasem fognak kifizetni.

Az éhség sok statisztát kisebb lopásokra csábít. A tejcsüveg, amelyet amerikai szokás szerint a tejesember kora reggel az ajtó elé állít, nagyon gyakran eltűnik, még mielőtt a háziasszony bevizethetné. A háziasszony első gondolata ilyenkor: megint egy ilyen éhes statisztá!

Ezek a szegény ördögök éjjel takaróba burkolódzva a környékbeli dombokon alszanak s már kora reggel kicsinosítva a műterem előszobájában várják a nagy pillanatot. A statisztáknak máshoz nincs is joga, mint ahhoz, hogy várjon. Egyéb foglalkozást nem szabad keresnie. Az igazgatónak joga van a nap minden órájában telefonon berendeltetnie őt. Ha kétszer, vagy háromszor előfordul, hogy nem találják meg, akkor egyszerűen kitérlik a listából és a szép álomnak egyszerűsmindekkorra vége.

Egyikük sem akarja elhinni, hogy milyen végtelenül csekély az esélye annak, hogy valaha is sztár legyen belőlük. Néha előfordul egy ilyen szerencsés eset, amely aztán újabb tápot ad a többiek reményének. Megtörténik néha, hogy egy statisztá kap valamilyen epizódszerepet, mert valamilyen különbözik a többiektől és ez a különbség kell a filmhez. Így kezdte meg Adolf Menjón a karrierjét csak azért, mert ezek között az egyetlen fiatalember volt, aki hajusszal rendelkezett.

Ilyen eset azonban legfeljebb kétfő akad száz között. És mindegyik statisztá reméli, hogy a két eset közül az egyik ő lesz.

A Magyar Színház műsora:

Pénteken 5, 7 és 9 órákor: Paradicsom vagy nizzai éjszakák.

Szombaton 5 és 7 órákor: Paradicsom vagy Nizzai éjszakák.

Szombaton este 9 órákor: Az utolsó fátoly (Beregi Oszkár és társulatának vendégjátéka. Ujdonság, először. Rendes helyárak, Sorozatszám 429.)

Vasárnap d. e. 11 órákor: Mozi-matiné, 15 és 10 lejés helyárakkal: Harry Piel leghatalmasabb attrakciója: Börtön a tenger mélyén. 8 felvonás.

Vasárnap d. n. 3 órákor: Kolozsvároft utóljára: Paradicsom, vagy Nizzai éjszakák.

Vasárnap d. u. fel 6 órákor: Hotel imperial. (Beregi Oszkár és teljes drámai társulatának vendégjátéka. Rendes helyárak. Sorozatszám 429.)
Vasárnap este 9 órákor: Trojka. (Ujdonság először. Beregi Oszkár és teljes társulatának bucsu-vendégjátéka. Rendes helyárak. Sorozatszám 480.)

MOZI

CORSO-filmstisztség műsora:

Péntek 5, 7, 9 órákor: Premier! Az élő holttest. Tolstoj hatalmas drámája filmen. Főszereplők: Mária Jacobini és W. Podowkin.

Szombat 5, 7, 9 órákor: Az élő holttest. Az őszi szezon megjelenéseiből az egyik legnagyobb filmszenzáció. Főszereplők: Mária Jacobini és W. Podowkin.

Vasárnap 3, 5, 7, 9 órákor: Tolstoj legnagyobb drámája: Az élő holttest. Főszereplők: Mária Jacobini és W. Podowkin.

GRAND

nyári mozgó műsora, városi háza udvarán

Szenzáció 3 premier

Péntek, szombat, vasárnap, hétfőn este 9 órákor:

1. A betiltott és újra engedélyezett erdélyi szépségverseny. A legszebb erdélyi lányok felvonulása az Ellenék kolozsvári szépségversenyén.

2. A veszedelmes bűbáj. A legszebb szöke amerikai filmszínésznővel: Ralston Estherrel és a Wings főszereplőjével: Arlen Richarddal.

3. Zakariás dudája. Főszerepben Jack Duffy, a világ legközkedveltebb komikus.

Ezenkívül nagyszertű kísérő műsor. Helyárak: 38, 30, 25 és 15 lej.

Közgazdaság

Nagy hossz a csikágói gabona-tőzsdén

Berlin, július 18. Csikágói jelentés szerint a tőzsdén tegnap a buza ára jelentős emelkedést mutatott. Az áremelkedés hatással van a többi gabonafélék árára is. Beigazoltnak látszik, hogy az utóbbi napok áremelkedése nem volt blöff, hanem világjelenséggé válik. A kanadai Winnipeg tőzsdéje a tegnapi nagyarányú csikágói áremelkedést eszkomptálta. Ugy látják a helyzetet, hogy az idén Kanada termése nem lesz elegendő a világszükséglet ellátására még abban az esetben sem, ha Kanada a tavalyról megmaradt készleteket piacra is dobja.

Megszigorítják a dohánycsempészek büntetését — de a RMS dohos cigarettákat árul

Módosítják az állami monopólokról szóló törvényt

(Bucaresti-Bukarest, július 18. Az Uj Kelet tud.) Popovici Mihály pénzügyminiszter az adóemelésre vonatkozó törvényjavaslatokkal együtt javaslatot nyújtott be az állami monopólokról szóló törvény 15., 47., 78., 82., 86. és 96. szakaszainak módosításáról. Ezek a módosítások drákói szigorúságu szankciókat tartalmaznak a dohánycsempészek ellen. Ugyanakkor a törvény megszigorítja a külföldi dohánytermékek behozatalát, felemeli a külföldi különlegeségek behozatali illetékét és szigorú kontrollt létesít a dohánycsempészség megakadályozására.

A törvény módosítására az adott alkalmat, hogy a belföldi dohánytermékek megdrágulása óta a dohánycsempészség hihetetlen mértékben elszaporodott és vannak városok, ahol zugtőzsdéken a legkülönböző külföldi specialitásokat árulják. A RMS ennek tudja be, hogy bevételei az első fél évben csaknem 400 millió lejjel csökkentek. Helyénvaló volna azonban, ha Popovici pénzügyminiszter arról is gondoskodna, hogy a RMS ne hozzon dohos és teljesen élvezhetetlen dohányokat és cigarettákat forgalomba. Csak az elmúlt héten derült ki, hogy a RMS-vezetők hanyagsága és gondatlansága folytán több vagyon dohány megdohosodott és az ország el van árasztva a dohos anyagból készült cigarettákkal. Ha a RMS termékei nem lesznek dohosak és legalább megközelítőleg fogják megütni a külföldi nivót, akkor senkinek sem fog eszébe jutni a csempészet. Ezen azonban nem törvény módosításokkal kell segíteni.

Minden kamarai tagnak meglesz a pöttagja. Bukarestből jelentik: Az új kereskedelmi és iparkamarai törvény a kamarai pöttagságokra vonatkozóan újabb intézkedéseket tartalmaz. Eddig a pöttagok kinevezésük sorrendjében vehettek részt — a rendes tagok akadé-

lyoztatása esetén — az igazgatóság gyűléseken, míg az újabb törvényt kiemondja, hogy minél-er kereskedelmi és iparkamarai igazgatósági tagnak meglesz a maga pöttagja, aki a rendes tagok akadályoztatása esetén, helyettesítheti a kamara igazgatósági ülésén.

A központi illeték-bizottság július tíz-ötödikén tartott ülésén nagyon érdekes döntést hozott a szavasmárhák eladási illetékének ügyében. A bizottság kimondotta, hogy a bélyegörvény negyedik és negyvenketedik pontjában előírt 250 és 6 lejes bélyegilletéket az eladott állatok darabszáma szerint kell megfizetni. Tehát, ha egy jegyet állítanak ki több állat eladásához, a bélyegilletéket az eladott állatok száma szerint kell leróni. — A marhatenyésztők tegnap tüntetést rendeztek a fővárosban a bizottság határozata ellen, majd köldött-seget menesztettek a miniszterelnökségre. A delegációt Lugojeanu államtitkár fogadta, aki meghallgatta a kifogásokat s kijelentette, hogy azokat Maniu miniszterelnök elé fogja terjeszteni.

Amerikába vándorol a francia tőke. Párisból jelentik: A francia gazdasági körök egyre növekvő aggodalommal vesznek tudomást arról, hogy az amerikaiak rendre vonják vissza franciaországi kibehelyezéseiket, sőt a francia tőke is erőteljes tendenciát mutat arra, hogy dollárra váltva Amerikába vándoroljon át. A Wall-streeti pénzügyi műveletek 14-15 százalékos hozadékot biztosítanak a tőkebefektetéseket számára, egyszóval olyan hasznot, amelyet egyet lenegy európai pénzpiacra sem lehet elérni. Az amerikai értékpapírok emelkedése egyre több tőkét vonz a tengeren túlra. Francia pénzügyi körökben tartanak attól, hogy ha a pénz exodusa tovább fog tartani, ugy a párisi tőzsdé a minimális forgatóké nélkül marad.

A halkivitel megszorítása a kormány gazdasági bizottsága előtt. Bukarestből jelentik: A kormány gazdasági bizottsága tegnap délután ülést tartott, a melyen résztvettek Mihalache, Madgearu, Mihai Popovici, Lugojanu miniszterek és dr. Ernest Ene iparügyi államtitkár. A bizottság a természézállítás lebonyolításának kérdését vette tárgyalás alá és ennek során Madgearu helyettes közlekedésügyi miniszter közölte, hogy lokomotivok hiánya miatt a termés prompt leszállítását veszély fenyegeti. A bizottság utasította a pénzügyminisztériumot hogy tanulmányozza az új lokomotivok beszerzésének pénzügyi lehetőségeit. Ezután a halkivitel kérdését tárgyalta a bizottság és elhatározta, hogy a halászati igazgatóság véleményét fogja kikérni arra vonatkozólag, vajjon fentartandó-e továbbra is az elsőrendű, friss hal kiviteli tilalma.

Az új kereskedelmi kódex szabályozza a biztosítótársaságok működését. Bukarestből jelentik: A kormány ismeretesen tervbevette, hogy a biztosítási társaságok működését speciális törvény utján fogja szabályozni. Ertesülésünk szerint a kormány ezt a tervet elejtette és úgy döntött, hogy a biztosítótársaságokra vonatkozó dispoziciókat beiktatja az új kereskedelmi kódexbe, amely már csaknem teljesen elkészült és amelyet a parlament őszi szessziójában fognak a kamara elé terjeszteni.

Nyilttér

Az e rovatban közöltékért nem vállal felelősséget a szerkesztőség

Nyilatkozat

Weisz Gyula urat egy félreértett ki- jelentés miatt, sajnálatomra, megsértettem, amiért ez-nnel jöle bocsánatot kérek.

Cluj, 1929. július 16-án.

Fränkel Emánel

Hirdessen az „Uj Kelet“-ben

Rádió műsor

Idő: középeurópai

PÉNTEK, július 19. Budapest. 9.15. Szórnoff Szergej orosz balalajka zenekarának hangversenye. 1. Totenhusaren, katonadal. 2. Csajkovszky: A templomban. 3. Két nagy orosz népdal. 4. Két kis orosz népdal. 5. Dargomijzky: „Tucska“ (Felhő) trió. 6. Borodin: Tatarénektétel. 7. Herceg Igor operából. 7. E. uchujem! 8. Glinka: Északi csillag. 9. Urai és Berzka orosz népdalok. 10. Wilboi: Tengercsere, duett. 11. Csajkovszky: Chanson triste. 12. Orosz ballada, Die zwölf Räuber. 13. Két orosz népdal. 14. Berzowsky: Hallgass keblemm. 15. Volga dal és kaukázusi tánc. 9.30. Hírek. 9.45. A hangverseny folytatása. 11.10. Vizállás jelentés, időjárás jelentés. 12.05. Hangverseny folytatása. 13. Pontos időjelzés, időjárás- és vizállás jelentés. 14.30. Hírek, élelmiszerárak. 16. Ritoók Margit mesedíután. 16.45. Pontos időjelzés, időjárás jelentés, hírek. 17.15. Kalmár Tibor és zenekarának hangversenye. 18.30. Dr. Hans Götting németnyelvű előadása: Ungarisches in deutscher Übertragung. 19. A Városi Színház tagjaiból alakult kamarakórus hangversenye. 1. a) Offenbach: Hoffmann meséi című operából Diákdalok; b) Weber: Bűvös vadász című operából. Vadászokorus. 2. Magyar népdalok. Farkas Ferenc átírásában. 3. a) Vaszy Viktor: Gyászok; b) Kodály Zoltán: Borsdal. 20. Főth János „Csillag a felhők között” című novelláját olvassa fel. 20.30. A magyar királyi 1. honvédelmi vezényel zenekarának hangversenye az Angol Parkból. Richard zenégyi igazgató. 1. Mendelssohn: Ruy Blas, megnyitó. 2. Beethoven: VII. szimfónia. I. tétel. 3. a) Hubay. Cremonai hegedűs; b) Del Aquia: Villanelle. (Énekl. Csillag Illus. operánékesnő). 4. a) Zárdalegenda a Tizenkét rablóból, Stjanyka Razin a Volga, Volgából. (Előadja Wszedolodoff N., orosz balalajkás.) 5. Wagner: A Rienzi című operából, ábránd. 6. a) Leoncavallo: Bajazzo-ária; b) Gounod: Faust-ária. (Énekl. Leopold Andor, a zürichi Opera tagja.) 7. Beethoven: Egmont, megnyitó. Utána kb. 22. Pontos időjelzés, időjárás jelentés és hírek. Majd Párisi Horváth Béla és cigányzenekarának hangversenye az Ostendé kávéházból.

Bécs: 20.40. Kamarazene. Utána esti hangverseny. Műsoruk főbb számai: Fantázia Verdi Traviata című operájából. Moszkovszki szerenád. Strauss waltzer. Lehár operettrészek. **Belgrád:** 20 óra 20. Népdalok. 21.40. Zenekari hangverseny. **Berlin:** 20. Zenekari hangverseny. **Pozsony:** 22.20. Jazz-band. **Breslau:** 20.15. Népszerű zenekari hangverseny. **Brünn:** 21. Operettzene. **Frankfurt:** 20.30. Bécsi operett est. **Genová:** 20.09. Klasszikus hangverseny. **Hamburg:** 22 óra 30. Beszélgetések és hangverseny közvetítése a Bremen óceánjáró hajó fedélzetéről.

Kattovitz: 20.30. Hangverseny közvetítése Varsóból. **Kassa:** 21. Szimfonikus hangverseny. **Lipce-Drezda:** 21. Liszt hangverseny. **Milánó:** 20.30. Szimfonikus hangverseny. 23. Jazz-band. **München:** 21.15. Kínai költemények. 22.20. Hangverseny közvetítése az óceánjáró Bremen hajóról. **Nápoly:** 21.02. Verdi Traviata című operájának közvetítése. **Prága:** 21. Operett zene. **Róma:** Luigi Valprincel: „Le Studentesse” című operettjének közvetítése. **Stuttgart:** Slágeróra. **Torino:** 20.30. Egy ópera közvetítése Milánóból. **Varsó:** 20.30. Szimfonikus hangverseny

SZOMBAT, július 20. Budapest. 9.15. A magyar királyi 1. honvédelmi vezényel zenekarának hangversenye. Vezényel: Fricsay Richard zenégyi igazgató. 1. Raimann: Magyar induló. 2. Ganne: Brünnetten keringő. 3. Suppe: Banditenstreiche, megnyitó. 4. Massenet: A Lakmé című operából, ábránd. 5. a) Dávid: Brazília gyöngye, nagyária; b) Rossini: Sevillai borbély, Rosina áriája. 6. Ba-

chó: Tábortüznél, egyveleg. 7. Fricsay Kránitz altábornagy, induló. 9.30. Hírek. 9.45. A hangverseny folytatása. 12.05. Rigó Janesi s cigányzenekarának hangversenye. 12.25. Hírek. 12.35. A hangverseny folytatása. 13. Pontos időjelzés, időjárás jelentés. 14.30. Hírek, élelmiszerárak. 16. György Lajos előadása: „A vizállás jelentés és a dunai hajózás”. 16.45. Pontos időjelzés, időjárás és vizállás jelentés, hírek. 17.10. A Kisfaludy Társaság irodalmi délutánja. 1. Versek. Irta és felolvassa: Szabolcska Mihály, a Kisfaludy Társaság titkára. 2. Elbeszélés. 18. Gramafonhangverseny. 1. Boit-dieu: A fehér nő. (A berlini városi Opera zenekara). 2. Lola. (Énekl. Aureliano Pertile.) 3. Grieg: Peer Gynt; Ingrid panasz. (New Light Orchestra). 4. Bach Courante. (Gitáron játssa: Andros Sagogia). 5. Mascagni: Cavalleria Rusticana; Brindisi. (Énekl. G. Laura Volpi.) 6. Turina: Fiesta Mora en Tanger. (Lant négyes). 7. D'Albert: Hegyek alján. (Énekl. Richard Tauber). 18.30. A Székelyvárosi zenekar hangversenye. Vezényel Bor Dezső karnagy, közreműködik Christian Lilly, a Városi Színház tagja. 1. Mozart: Figaró házassága, megnyitó. 2. Goltmark: Sába királynője balettzene. 3. a) Liszt: Loreley; b) Wagner: Erzsébet belépője a Tannhäuser című operából. (Christian Lilly). 4. Mendelssohn: III. (skót) szimfónia. I. An-

dante con moto. Allegro agitato; II. Scherzo assai vivace; III. Adagio cantabile; IV. Finale maestoso. 20. Vigjáték előadás a Studióból. „Nyári zivatar”. Vigjáték 3 felvonásban. Az első felvonás után kb. 20.40. Lőversenyeredmények. Utána kb. 22.30. Pontos időjelzés, időjárás jelentés és hírek. Majd Rigó Janesi és cigányzenekarának hangversenye az Emke kávéházból.

Bécs: 20.15. Robert Stolz: „Eine Einzige Nacht” című operettjének közlése. **Belgrád:** 20.25. Dalkvartett. 22.05. Operaáriák. **Berlin:** 20.15. Amin Berlin sir, és amin nevet” című csekes vigjáték közvetítése. **Pozsony:** 19.05. Ének, hegedű és zongorahangverseny. 20. Házi zenekari hangverseny. **Breslau:** 20. Gilbert „Polnische Wirtschaft” című operettjének közvetítése. **Bruxelles:** 20.15. Operaáriák és dalok. **Frankfurt:** 20.15. Rádiokabaré. **Karinty Frigyes:** „Das selbe in Mann” című tréfájának közvetítése. **Hamburg:** 22. Beszélgetések és hangverseny közvetítése a „Bremen” óceánjáró hajó fedélzetéről. **Kattovitz:** 20.30. Hangverseny közvetítése Varsóból. **Stuttgart:** 20. Tarka est. 21.30. Indulók. Zenekari hangverseny. **Torino:** 20.50. Schubert: Három a kislány című operettjének közvetítése. **Varsó:** 20.30. Filharmonikus hangverseny. M. Halévy, Moszkowski, Rubinstein, Strauss darabok.

JAZOMIR

Egy hős pacifista históriája

Irta: ALEX SLANK

(10)

„Ne okoskodj! Az fog történni, hogy bevisznek egy sötét kamrába és a fülled mellett meggyújtanak egy villamos körtét. A doktor szentükörrel meg fog tükrözni s egészségesnek fogja találni mindkét szemedet. Te azonban makacsul fogsz ragaszkodni ahhoz, hogy nem ~~hisz~~ a balszemeden. Ekkor valami ~~szükség~~ akarják rád bizonyítani, hogy szimuláns vagy és egy optikai készülékkel próbálnak ki. De te nem fogod hagyni magad. A balszemed irányában fekvő jelekre és tárgyakra azt fogod mondani, hogy látod őket, ami pedig a jobb szemed vonalába esik, arra azt mondod, hogy nem látod. Ehhez ragaszkodsz, megértetted?”

Megértettem és ehhez képest cselekedtem.

A doktor cseh ember volt, pedáns, be-retvált negyvenöt évi körüli. Olmützből való. Nagyon ügyes szemorvosnak ismerték, de a hadvezetőség mellőzte, mert rossz beszébrengja volt politikai szempontokból. Azt a badarságot mondották róla, hogy a cseh pacienszek szürke hályogát minden esetben eltávolítja, a németek szemére pedig új hályogot tapaszt. Kirendelték tehát egy pesti kórházba, ahol nem lesz alkalma a német-gyűlöltre, noha egy kis szemtapasztás a háboru tartamára egyáltalában nem jelenthet ellenséges aktust.

Egészen az orrom elé jött és ott pendlizett a lyukas tükrrel, amit olyan esetenlül tartott a bal szemem előtt, mint egy libás asszony a lorgnonját.

„En a maga szemét egészségesnek tartom!”

„Az egyik egészséges, ezredorvos ur. Ez igaz!”

„Mind a kettő szemét egészségesnek tartok, csak nem tudok kifejezni magam precíz nyelvtanúság.”

„Ezredorvos urnak ez lehet precíz meggyőződése, de a tényeknek az felé meg, hogy én a bal szemem látóképességét elvesztettem. Ha behunynom a jobb szememet, teljesen vak vagyok.”

„Tökéletesen lehetetlen, abszurd dolog, hiába, minden a legteljesebb rendben, semmi nincs belül elorvadva, vagy elpusztítva.”

Újra visszalépett, aztán előre jött, de futólépésben. Valóságos rohamot intézett a szemem ellen.

„Tegyen inkább vallomást, őszintét. Visszaküldök magát valami lelettel ká-

derhoz, hogy hadbíróssággal se legyen dolga. Maga szimulál vaktságot. En erről nem adhatok írást. Mondja ugye, maga izzad?”

— Nem!

— Ugye gyakori főfájás van magánál?

— Ritkán faj a fejem!

— Látom, arca sokszor megrándul.

— Ez nem betegség. Gyerekkori rossz szokásom.

— Hátul tarkón nyomást érez?

— Amióta a harctérről elkerültem, ez a nyomásom elmaradt.

Tanácsatlan volt velem. Jól tudtam, mire akar kilyukadni. Valami elfogadható, rendes betegséget szerett volna rám disputálni, hogy ne kezeljenek, mint dezertőrt és hogy egy ideig még löghassák. Csak hogy szigorúan Fromm Ferenc utasításaihoz ragaszkodtam, nehogy később szemrehányást tegyek magamnak. Visszaemlékeztem arra, amit ez a jó pajtás mondott: „A linkségekben is meg kell tartani az egyenes vonalat.”

Nagy hálával az ezredorvos iránt, makacsul a vakságomnál maradtam. Az orvos ekkor egy készülékkel próbált ki, (mintha összebeszélte volna Fromm Ferencel) és kénytelen volt nekem igazat adni, bár azért még mindig tamaskodott. „Napszúrástól van, megértetted!” Magának időnként faj a feje és erős nyomása van. szédül.”

Vagyis instruált, hogy felsőbb orvosi fórumok előtt meg ne hazudtoljak.

Ezzel jó néhány hónapot nyertem és nyugodtan nézhettem a munka elé, amit elvégre meg kellett kezdeni.

Magdától tartózkodó, de gyöngéd hangu levelet kaptam. Bizonyára kitüntetéssel fogja letenni a képesítő vizsgát

és a fővárosba akar fölkerülni. Tudja jól milyen nehéz áttörni a protekciók, a politikai érdekek és a szerelmi szolgálatok frontját, de azért keressek vagy a fővárosi tanügyi osztályhoz, vagy a városatyához összeköttetést, vagy valamelyik állami iskolához. Még van idő a terep kikémlésére.

Ezzel már teljesen magamra voltam utalva. Fromm Ferenc szívesen adott volna utbaigazítást, de ő sem volt fővárosi, valahonnan Máramarosból származott és a frontról pottyant Pestre. Am elhárító választ, vagy pláne bátorlanitót írni Magdának, az kész összeomlást jelentett volna. „Mindent fel kell használni, — írta Magda — minden részbe be kell siklani. Ha vannak összeköttetési a sajtóhoz, tessék ott próbálkozni.”

A sajtóhoz semmi kapcsolat nem volt. Megbolgult apám valamikor szívesen és sokat írt függetlenségi újságokba, nemcsak lendületesen hazafias cikelyeket, hanem írt novellákat, sőt egy regénye is megjelent a Hölgyfutárban és később két hosszú beszélye az Egyetértésben. De azóta új zurnaliszta nemzedék nőtt fel, mit kezdek én ezekkel az emberekkel? Azonban mégis ez volt egyetlen reményem, mindenütt máshol kinevettek volna, ha azzal jövök, hogy egy vidéki unokahugomat gyorsan alkalmazák iskolai tanerőnek.

Az egyik újságban apró karcolatokat olvastam Kendeffy Ubul tollából, nagyon emberséges írárok voltak, tele humanizmussal és jószággal. Ez az ember, meg tudtam, már idősebb író volt, aki bizonyára ismerte apám nevet, vagy talán személyesen is érintkezett vele, mindenképen felmegyek hozzá, így határoztam, az első lépést meg kellett tennem, ha ez az akció semmi sikerrel nem kecsegtet, akkor is. Majd közben jönnek az új tippek, utánjárásban és munkában sem lesz hiány. Szerencsére olyan betegségem volt, ami miatt nyugodtan sétálhattam és egy favágó munkáját is elvégezhettem volna.

Kendeffy Ubul szemüveges, ősz szakállú férfi volt, büszke, kissé magyaros tartással, de azért minden mozdulatán féltékenyen őrködött azon, hogy európainak lássék. Szívélves volt, amikor bemutatkoztam, azt hitte, valami harctéri komizságot fogok elpanaszolni neki, bizonyára minden nap jöttek hozzá ilyen panaszokkal, amiket meg is írt, természetesen kellő lovalitással és óvatossággal, főleg a cenzura miatt.

Külön kijárata volt a szobájának, hol hangfogóval bélelt ajtó mögött beszélgettünk. A kijáró olyan folyósóra vezetett, ahonnan át lehetett jutni egy másik hataalmas, népes udvarra és innen könnyen kijutott az ember valahová a Szabadság-terre. Ez azért volt így, nehogy denuncians hajlamu emberek a panasztevőket kiléssék.

Nekem nem volt panaszom senki ellen, de azért mégis kellemes látogatója voltam Ubul bégünknek, aki valóban ismerte apám, dicsérete gerinces magartását és azonnal egy hasznos, jó tanáccsal szolgált. — Mondotta, menjek a muzeumba, szedjem elő azokat a régi újságokat, amelyekbe apám novellisztikus dolgokat írt és olyan cikkeket, amelyeknek ma is aktualitást lehet adni. Irjam csak le őket, ő majd más címeteket ad a közleményeknek, én pedig nyugodtan menjek a pénztárhoz, minden megjelénés után és vegyem fel a tiszteletdíjakat. Jól fog majd a kis pénz az ilyen szegény katonáembernek.

JOSIF IZRAEL
szőrmeárúháza ujonnan
átalakítva megnyílt.

Gluj-Kolozsvár, Galea Victoriei (v. Kossuth L.-u.) 2.